

Carlo M. Cipolla (1922–2000), reputat istoric italian, pasionat de economie, a studiat la Sorbona și la London School of Economics. Pe parcursul îndelungatei sale cariere academice, a predat istoria economiei la University of California, Berkeley, la Institutul European din Florența și la Scuola Normale din Pisa.

A mai publicat, printre altele: *Storia dell'economia italiana* (1959), *Economic History of World Population* (1962), *The Economic Decline of Empires* (1970), *The Technology of Man: A Visual History* (1980), *Allegro ma non troppo* (1988), *Between Two Cultures: An Introduction to Economic History* (1992).

Carlo M. Cipolla   Legile
fundamentale
ale
imbecilității
umane

Traducere din engleză
de Miruna Fulgeanu

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Adina Săucan
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Florina Vasiliu, Carmen Petrescu

Tipărit la Ganesha Publishing House

Carlo M. Cipolla
The Basic Laws of Human Stupidity
© 1988, by Societă editrice Il Mulino, Bologna.

© HUMANITAS, 2014, 2018, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Cipolla, Carlo M.
Legile fundamentale ale imbecilității umane /
Carlo M. Cipolla; trad.: Miruna Fulgeanu. –
București: Humanitas, 2018
ISBN 978-973-50-6038-1
I. Fulgeanu, Miruna (trad.)
159-955

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021 311 23 30

Cuprins

<i>Nota editorului italian</i>	7
Mad Millers către Cititor	9
Introducere	13
I. Prima Lege Fundamentală	17
II. A Doua Lege Fundamentală	21
III. Un interludiu teoretic	27
IV. A Treia Lege Fundamentală (așa-numita Regulă de Aur)	35
V. Distribuția frecvenței	41
VI. Imbecilitatea și puterea	47
VII. Puterea imbecilității	51
VIII. A Patra Lege Fundamentală	55
IX. Macro-analiza și A Cincea Lege Fundamentală	59
Anexă	67

Prima Lege Fundamentală a Imbecilității
Umane afirmă clar și răspicat:

„Numărul indivizilor imbecili în viață este mereu și în mod inevitabil subestimat de toată lumea.“¹

La prima vedere, enunțul pare banal, imprecis și extrem de ingrat. Cu toate acestea, o cercetare mai atentă va dezvălui adevărul pe care îl ascunde. Oricât de mulți imbecili ai presupune că există, tot ai fi luat prin surprindere, în mod sistematic, de faptul că:

---

1. Cei care au alcătuit Biblia erau conștienți de existența Primei Legi, pe care au parafrazat-o afirmând, cu o înclinație către exagerări poetice, că *stultorum infinitus est numerus*. Numărul imbecililor nu poate fi însă infinit, pentru că numărul oamenilor în viață este finit.

a) Oamenii pe care cândva îi considerai inteligenți și raționali se vor dovedi a fi imbecili, fără drept de apel.

b) Zi de zi, într-o continuă monotonie, te vei găsi asaltat de imbecili care apar pe neașteptate în cele mai incomode locuri și în cele mai improbabile momente.

Prima Lege Fundamentală nu-mi îngăduie să atribui o valoare numerică exactă procentului de imbecili în raport cu întreaga populație: indiferent de estimare, tot ar fi mai mică decât e în realitate. Așadar, în paginile ce urmează, voi nota acest procent cu simbolul σ .

CAPITOLUL II

A Doua Lege Fundamentală

Tendințele culturale actuale din Occident promovează o atitudine egalitaristă în toate aspectele vieții. Oamenilor le place să creadă că sunt rezultatul unei mașinării de producție în masă perfect programată. Geneticienii și sociologii fac tot ce le stă în putință să demonstreze, printr-un ansamblu impresionant de date și raționamente, că toți oamenii sunt egali de la natură și că, dacă unii sunt mai egali decât ceilalți, asta se datorează educației, nu eredității.

Eu am o obiecție în legătură cu această teorie – sunt ferm convins, după ani de observații și experimente, că oamenii nu sunt egali, că unii dintre ei sunt imbecili, în vreme ce alții nu, iar această diferență nu depinde de factori și influențe culturale, ci pur și simplu de ereditate. La fel cum o persoană se naște cu părul roșcat, așa se naște și un om imbecil; apartenența la mulțimea imbecililor este la fel ca apartenența

la o anumită grupă sangvină. Ca atare, un imbecil se naște imbecil printr-un act al Providenței.

Deși sunt convins că acel procent σ de indivizi sunt, într-adevăr, imbecili și că sunt astfel din motive genetice, nu sunt un reacționar care încearcă să reintroducă pe ascuns discriminația în funcție de rasă sau de poziția socială. Am certitudinea că imbecilitatea este un privilegiu aleatoriu al rasei umane și că este uniform distribuită, într-o proporție constantă. Acest fapt este exprimat în mod științific de A Doua Lege Fundamentală, care afirmă că:

„Probabilitatea ca un anumit individ să fie imbecil este independentă de orice altă însușire a respectivei persoane.“

În această privință, Natura s-a întrecut pe sine. Ne este cunoscut faptul că, într-un mod aproape misterios, frecvența relativă a anumitor fenomene naturale este constantă. De pildă, se știe că, indiferent dacă oamenii se înmulțesc la Polul Nord sau la Ecuator, dacă perechile sunt bine alcătuite sau nu, dacă au pielea neagră, roșie, albă sau galbenă, raportul dintre nou-născuții de sex masculin și cei de sex feminin rămâne constant, cu o ușoară prevalență a sexului masculin. Nu știm cum obține Natura acest rezultat remarcabil, însă știm că ține de domeniul

numerelor foarte mari. Cu adevărat extraordinar este că natura reușește să mențină constant procentul σ de imbecili, indiferent de mărimea grupului în cauză. Prin urmare, fie că studiem un grup restrâns de oameni sau unul foarte mare, procentul va fi același. Nici un alt set de fenomene observabile nu ne oferă o dovadă atât de clară a puterilor Naturii.

O serie de experimente susținute în multe universități renumite din lume au demonstrat că educația nu are nimic de-a face cu procentul σ . Structura socială a unei universități cuprinde cinci mari categorii: clasa muncitorilor, clasa funcționarilor, studenții, administratorii și profesorii.

Când am analizat clasa muncitorilor, am constatat că un procent σ dintre ei erau imbecili. Având în vedere că valoarea lui σ era mai mare decât mă așteptam (vezi Prima Lege), am dedus inițial, potrivit tendințelor vremii, că de vină ar fi segregarea, sărăcia și lipsa de educație. Însă, mergând cu analiza mai sus pe scara socială, am descoperit că același raport era valabil și pentru funcționari sau pentru studenți. Rezultatele au fost chiar mai impresionante în rândul profesorilor. Indiferent de instituția pe care am studiat-o, de la universități de renume la colegii aproape necunoscute, imbecilii reprezentau

aceeași pondere de $\sigma\%$ dintre profesori. Am fost atât de uimit de aceste rezultate, încât mi-am extins studiul asupra unui grup cu adevărat select, o elită: laureații premiului Nobel. Rezultatul mi-a confirmat supremația absolută a puterilor Naturii: $\sigma\%$ dintre laureații premiului Nobel sunt imbecili.

Mi-a fost greu să accept și să asimilez această idee, dar concluzia studiului a dovedit că este indiscutabil adevărată. A Doua Lege Fundamentală este un principiu ce nu admite excepții. Mișcarea de emancipare a femeilor va sprijini acest principiu, deoarece demonstrează că proporția imbecililor este egală în rândul bărbaților și al femeilor. Locuitorii țărilor în curs de dezvoltare se vor bucura de existența Legii a Doua, pentru că le va confirma că țările dezvoltate nu sunt chiar atât de dezvoltate. Fie că acest principiu va fi apreciat sau nu, implicațiile sale sunt înspăimântătoare: nu contează dacă te învârți în cercuri distinse sau dacă te alături unui trib de canibali din Polinezia, dacă trăiești ca un pustnic într-o mănăstire sau dacă îți petreci viața în compania unor femei frumoase și senzuale, va trebui mereu să faci față acestui procent constant de imbecili – procent care, potrivit Primului Principiu, va fi mereu mai ridicat decât te aștepți.

CAPITOLUL III

Un interludiu teoretic

Am ajuns astfel într-un punct în care este necesar să clarificăm conceptul de imbecilitate umană și să definim sintagma „personaj dramatic“ (*dramatis persona*).

Orice individ se caracterizează printr-un anumit grad de înclinație către socializare. Există oameni pentru care orice contact cu o altă persoană este un rău necesar. Ei trebuie să suporte alți oameni, iar alți oameni trebuie să-i suporte pe ei. La cealaltă extremă se află cei care pur și simplu nu pot trăi pe cont propriu și care preferă chiar să petreacă timp în tovărășia unor indivizi care le sunt antipatici decât să stea singuri. Între aceste două extreme există o varietate extraordinară de situații, deși majoritatea oamenilor sunt mai aproape de tipul individului care nu poate suporta singurătatea decât de cel al persoanei care fuge de orice relație interumană. Aristotel a avut în vedere acest

lucru atunci când a spus „Omul este un animal social“, iar validitatea afirmației sale este confirmată de faptul că trăim în grupuri, că există mai mulți oameni căsătoriți decât celibatari, că irosim atâta timp și atâția bani pe petreceri anoste și că termenul „singurătate“ comportă adesea o conotație negativă.

Fie că ești un individ solitar sau o personalitate a lumii mondene, vei avea de-a face, într-un fel sau altul, cu alți oameni. Până și pustnicii întâlnesc oameni din când în când. Mai mult decât atât, însăși acțiunea de a evita alte persoane va avea un impact asupra lor. Ceea ce aș fi putut face pentru un individ sau un grup de indivizi, dar n-am făcut, ar fi fost un cost de oportunitate (un câștig sau o pierdere ce nu mai au loc) pentru acea persoană sau acel grup. Morala poveștii este că fiecare dintre noi are un cont pe care îl împarte cu toți ceilalți. Orice acțiune sau lipsă de acțiune ne aduce un câștig sau o pierdere în acel cont și, în același timp, conduce la un câștig sau la o pierdere în contul altcuiva. Câștigurile și pierderile pot fi reprezentate în mod corespunzător pe un grafic precum cel din figura 1.

Graficul se referă la un individ oarecare – să-l numim Tom. Axa Ox măsoară avantajele pe care Tom le dobândește ca o consecință a pro-

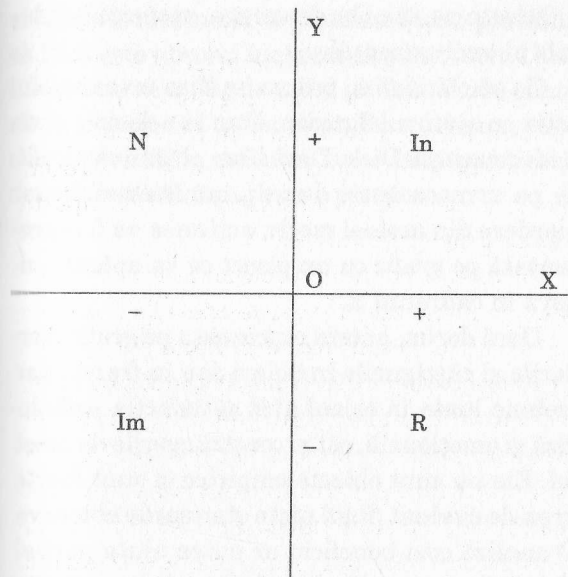

Figura 1

priilor acțiuni. Pe axa Oy sunt reprezentate avantajele pe care altă persoană sau grup de persoane le obțin ca o consecință a acțiunilor lui Tom. Aceste câștiguri pot fi pozitive, neutre sau negative – cele negative fiind, de fapt, pierderi. Câștigurile pozitive ale lui Tom sunt măsurate pe axa Ox, la dreapta punctului O, iar cele negative, la stânga. Câștigurile și pierderile persoanelor cu care Tom are de-a face sunt